

Omschakelen naar online voor 100.000den schoolkinderen

Een grote zaal vol mensen, workshops en stands met de nieuwste lesmaterialen en serious games om kinderen en volwassenen te bereiken op duurzame thema's. Onze Leermiddelendag in januari 2020 was de laatste keer dat we met een

groep van zo'n 100 NME'ers op locatie bij elkaar waren, in de Aeres Hogeschool in Wageningen.

Corona betekende ook voor de centra omschakelen naar het veilig openstellen van locaties voor de

miljoenen bezoekers en het aanbieden van onlinelessen en materiaal aan 100.000den schoolkinderen. Door het onderling delen van protocollen, onlinelessen en tips kon snel worden ingespeeld op de nieuwe situatie.

Henk Nijhof, bestuurlijk moderator, wethouder Hellendoorn

'NDE-centra belangrijke intermediairs tussen overheden en bewoners'

"Dagelijks ervaar en zie ik dat duurzaamheid een hoofdthema is in gemeentelijke politiek en beleid; van klimaatadaptatie tot energietransitie. Er is steeds meer behoefte om bewoners - jong en oud - bij dit beleid te betrekken."

Henk Nijhof is sinds 2020 bestuurlijk moderator van GDO. Hij is tevens wethouder van de gemeente Hellendoorn, voormalig wethouder van Hengelo en heeft een on-

derwijsachtergrond.

"Het bewustmaken van kinderen, jongeren én volwassenen is een gemeentelijke kerntaak.

De centra voor natuur en duurzaamheid (NDE) zijn in steeds meer gemeenten een belangrijke intermediair tussen overheden en bewoners. Zij kunnen handelingsperspectief bieden: wat kan ik zelf doen? Als voormalig wethouder van Hengelo heb ik ervaren wat de kracht is van NDE in de ondersteuning van beleidsdoelstellingen, onder meer rond het zichtbaar maken van stadsbeken", vertelt hij.

Versterken lokale centra

"Ook blijft in het onderwijs veel behoefte aan concrete lessen rond duurzame thema's. Laat dat nu iets zijn, waar de centra voor natuur en duurzaamheid van huis uit erg sterk in zijn! Binnen de vereniging

zie ik veel kennis en een enorme gedrevenheid en betrokkenheid van de leden. Als vereniging GDO kunnen we met die kennis uit het land gemeenten ondersteunen bij het versterken en opzetten van lokale centra. Bestaande centra werken in regionaal verband samen. Daarvan kunnen ook de 'witte vlekken' gebruikmaken."

Wilt u doorpraten over wat NDE voor uw gemeente kan betekenen? Of over de opzet van een lokale NDE-organisatie?

Henk Nijhof is bereikbaar via h.nijhof@vereniginggdo.nl

Innovatieprijs voor SDG-project

Kinderen via beeldende kunst bekend en betrokken maken met de 17 Sustainable Development Goals (SDGs) voor 2030. Daarvoor ontving CNME Maastricht e.o. de GDO Innovatieprijs 2020.

Lees verder op pagina 3

Zeer onder de indruk van het Duurzaamheidscentrum in Deventer waren veertig leidinggevenden van NDE-centra uit het hele land tijdens onze GDO-1daagse in september.

Zij kregen een inkijkje in het ontstaan van het centrum, een initiatief van collega De Ulebelt en Deventer Energie, in het Deventer Stadhuis. Veel partners zijn

aangehaakt en houden de ruimte levendig en open. Gastheer was wethouder Carlo Verhaar.

De leidinggevenden bespraken de mogelijkheden voor hun eigen gemeente om op deze laagdrempelige manier bewoners handvatten te geven voor duurzamer leven. In De Ulebelt werd de jaarlijkse bijeenkomst vervolgd met diverse leervragen voor de centra.

Ontwikkelfonds van start

Om niet steeds opnieuw het wiel uit te vinden, elkaars expertise te gebruiken, nog betere leermiddelen te ontwikkelen en samenwerking te bevorderen, hebben we een **Ontwikkelfonds geopend. Centra doneren een bedrag, waarna het lesmateriaal voor alle leden van de vereniging beschikbaar komt.**

Als eerste worden leermiddelen bedacht voor de Watertafel. Dit object maakt aan kinderen en volwassenen eenvoudig zichtbaar wat klimaatverandering teweeg brengt en hoe je daar adequaat mee kunt omgaan door aanpassing van de omgeving.

Omdat niet veel mensen tegelijk rond de tafel kunnen staan, is er behoefte aan aanvullend lesmateriaal.

Medewerkers van Buiten-Wijs en De Groene Belevens ontwikkelen dit. Collega's van NME Haarlem, Duurzaamheidscentrum Weizigt en De Bastei nemen de begeleiding op zich.

Ook interesse?

Eerder hebben centra gezamenlijk lesmateriaal ontwikkeld voor de Week Zonder Vlees.

Ook interesse in een kwalitatief goed lesproduct op een thema? Neem voor meer informatie contact op met René Munsters:

rmunsters@vereniginggdo.nl.

Dit deed GDO ook in 2020...

- Drie educatiespecialisten uit ons netwerk beoordeelden lesmateriaal voor de collectie **Natuur, Milieu en Duurzaamheid (NMD)** van Wikiwijs. De materialen die zij kwalitatief goed vinden, komen in de etalage en zijn daardoor eenvoudig te vinden voor leerkrachten. We trekken hierbij op met Leren voor Morgen.

- Duurzaamheid is één van de grote vakoverstijgende thema's in het nieuwe curriculum van primair en voortgezet onderwijs. Leerkrachten van de toekomst moeten worden geholpen om daarover kennis en ervaring op te doen. Met de Duurzame PABO en Leren voor Morgen zetten we daarom in op het **verstevenigen van de relatie** tussen PABO-studenten en NDE.

- Met VHG, Tuinbranche Nederland en Stadswerk Nederland brachten we **maatregel 49 'Groen en gezond wonen'** uit het 40 puntenplan van Urgenda onder de aandacht. Deze zet onder meer in op het betrekken bij en ondersteunen van bewoners bij

het vergroenen van de leefomgeving door lokale groenblauwe educatiepunten. Het kabinet liet weten deze maatregel te appreciëren en stuurde deze door aan gemeenten. Wij werken aan het versterken van centra als Groenblauwe steunpunten.

"Het natuur- en duurzaamheidseducatieveld en stadsboerderijen kunnen een krachtige rol vervullen als groenblauw knooppunt, schakelend tussen lokale overheid en de bewoners, gericht op vergroenen. Natuurlijk met kansen voor biodiversiteit, schone lucht, gezondheid en stadslandbouw. Het kan en het moet."

Anneke van Veen,
waterambassadeur GDO

Focusgroepen: samen vooruit

JAARVERSLAG

2020

In onze focusgroepen delen medewerkers van NDE-centra en experts hun kennis en ervaring. In 2020 waren zes focusgroepen actief.

Groene schoolpleinen

De vraag naar groene schoolpleinen groeit. Verkend is waar de juiste informatie te vinden is en er wordt een deskundigennetwerk opgezet. Ook is GDO betrokken bij een onderzoek van de VU naar de ideale inrichting van groene schoolpleinen voor de gezonde ontwikkeling van kinderen, biodiversiteit en klimaatbestendigheid

SDG's voor het onderwijs

De Sustainable Development Goals krijgen meer bekendheid. Met Leren voor Morgen is de rol van SDG's in het onderwijs verkend en zijn mooie voorbeelden van collega-centra gedeeld.

GDO als handelsmerk

Tijdens de GDO1daagse heeft het GDO-netwerk uitgesproken de krachten op het vlak van marketing en communicatie te bundelen. We verkennen het idee van 'open dag van de centra' en waaraan een GDO handelsmerk dient te voldoen.

Vernieuwing aanbod onderwijs

De landelijke trends en behoeftes bij scholen zijn geïnventariseerd, ook in relatie tot online onderwijs. NDE-centra vertalen dit naar een lokale onderwijsstrategie.

100 jaar schoolmoestuin

De schoolmoestuin bestond in 2020 een eeuw. Dat werd onder meer gevierd met een expositie van Natuurstad Rotterdam en de film '100 jaar schooltuinen Amsterdam'. Een focusgroep werkt aan het borgen van schoolmoestuinen en de vele doelen die je daarmee kunt bereiken, zoals waardenvorming, het beleven en in praktijk brengen van duurzaamheid. Ook is een Kennisplatform in ontwikkeling.

Afval scheiden op scholen

Bijna 650 basisscholen in het land werken inmiddels aan restafvalvrij! Bij veel scholen begeleiden NDE-centra dit proces. Gezamenlijk is afgelopen jaar de toolkit aangevuld met materiaal en is in zes gemeenten het gesprek tussen stakeholders op gang gebracht. Ook is kennis gedeeld over wet- en regelgeving door de Nederlandse Vereniging van Reinigingsdiensten NVRD: Afvalscheiding op scholen: hoe regel ik dat als gemeente?

Samenwerken aan handelingsperspectief

JAARVERSLAG

2020

Centra voor natuur- en duurzaamheid zijn uitstekende partners om op een laagdrempelige manier kinderen én volwassenen te bereiken. Daarom weten steeds meer partijen ons te vinden.

Nationale Kraanwaterdag

De Nederlandse drinkwaterbedrijven hielden in september gezamenlijk de Nationale Kraanwaterdag. Als partner zette GDO zich via het netwerk in om zoveel mogelijk basisscholen en bso's te stimuleren deze dag aandacht te besteden aan kraanwater als duurzame en gezonde dorstlesser.

Meer Bomen Nu

25 Centra ondersteunden MEER-Groen, Boomfeestdag, Urgenda en Caring Faermers van de campagne Meer Bomen Nu bij het gratis weggeven van 1 miljoen bomen. Op hun terreinen zijn bomen tijdelijk ingekuuld en begin maart uitgedeeld aan bewoners. Een succes! Alleen al bij NDE-centrum de Wolfslaar in Breda reserveerden bewoners in een mum van tijd maar liefst 800 perenbomen.

Groentezaden Rijk Zwaan voor 3000 scholen en bso's

NDE-centra en Jong Leren Eten-makelaars konden 3.000 scholen en bso's blij maken met groenteza-

den van Rijk Zwaan. Voor de derde keer konden we samen met Rijk Zwaan en Jong Leren Eten deze mooie actie uitvoeren.

Landelijke Opschoondag

Met Nederland Schoon zetten centra jaarlijks in om zoveel mogelijk scholen en bewoners te betrekken bij acties rond zwerfafval. De Landelijke Opschoondag in september trok een recordaantal van 39.000 deelnemers.

Afvalvrije scholen

GDO werkt al jaren als partner van Rijkswaterstaat aan afval scheiden op scholen. Ook dit jaar zijn in een CoP materialen ontwikkeld, informatie uitgewisseld over wet- en regelgeving en in zes gemeenten trajecten naar afvalvrije scholen begeleid.

Bee Friendly met KRO-NCRV

Voor de campagne Bee Friendly van KRO-NCRV stonden centra klaar om zakjes zaad uit te delen voor de campagne Bee Friendly. De omroep wil mensen activeren om het leefgebied van en voedsel voor de wilde bij te vergroten. Vanwege corona zijn de zaden op een andere manier verspreid.

Vrije Universiteit onderzoekt groene schoolpleinen

We werken mee aan een onderzoek van de Vrije Universiteit naar de beste inrichting van groene

schoolpleinen, gericht op het optimaal stimuleren van de ontwikkeling van kinderen, biodiversiteit en klimaatbestendigheid.

Groen en biodiversiteit

In 2021 werken we met IVN en Jantje Beton samen aan de Buitenslesdag, met de Nationale Boomfeestdag aan het vergroenen van de schoolomgeving en zijn we betrokken bij de organisatie van het Nationaal Kampioenschap Tegelwippen.

Stadslandbouw Nederland

Stadslandbouw en de korte keten kenden door corona en het besef van gezond eten in 2020 een flinke groei. Kennisplatform Stadslandbouw Nederland, waarvan GDO trekker is, organiseerde twee goedbezochte livestreams en meerdere interactieve online sessies over de sociale waarden van stadslandbouw, de rol van de overheid en de heruitvinding van de coöperatie. Kijk eens op www.stadslandbouwnederland.nl

Ook aan de slag met afvalvrije scholen, een groen schoolplein? Of als partner samenwerken om handelingsperspectief te bieden op duurzame thema's? Neem contact op met moderator René Munsters: rmunsters@vereniginggdo.nl.

Kennisdag vol innovatie

De coronamaatregelen dwongen ons verder elkaar online op te zoeken. Dat is veelvuldig gebeurd in focusgroepen, vergaderingen. Hoogtepunt was onze Kennisdag in november met ruim 90 deelnemers, meerdere innovatiepitches en de uitreiking

van de GDO Innovatieprijs 2020.

Met het project Werelddoelen in beeld wist CNME Maastricht een verbinding te maken tussen de leerlingen van tien basisscholen, cultuur, volwassenen en de werelddoelen, aldus jury- en GDO-

voorzitter Jacqueline van Dongen, wethouder van Zwijndrecht. "Nadenken over hoe je met een beeld vertaalt wat volgens jou het werelddoel inhoudt.

Een eyeopener voor menig volwassene, chapeau!" Nathalie Umels van Mondiaal Maastricht: "De foto's en reacties waren ontroerend. Deze ervaring heeft een blijvende impact op de kinderen."

Op een gedeelte tweede plaatst eindigden De Groene Belevens die samen met bouwonderneming Heijmans werkt aan een groene nieuwbouwwijk in Leusden; en NME Den Haag dat de serious game de BoodschApp ontwikkelde. Leerlingen bezoeken virtueel een supermarkt en voeren missies uit rond duurzame aspecten van voedsel.

Afscheid moderator Vivian Siebering

Begin 2020 namen we afscheid van onze moderator Vivian Siebering. Zij heeft vanaf 2013 ons netwerk van lokale NDE-organisaties opgebouwd en veel geïnvesteerd in contacten, professionalisering en de toekomst van het werkveld en de vereniging.

Ze mag zeer trots zijn op het resultaat. Vivian bedankt!

DuurzaamDoor

DUUR
ZAAM
DOOR

Het Kennis- en Leerprogramma DuurzaamDoor (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) brengt partijen bij elkaar om samen te werken en van elkaar te leren. De aandacht ligt op de groene en duurzame economie. Het informeert en inspireert met succesvolle voorbeeldprojecten, visies op transitie naar duurzaamheid en biedt slimme werkmethodes aan. GDO is al jaren samenwerkingspartner van DuurzaamDoor. Met steun van DuurzaamDoor kunnen wij de kennisontwikkeling binnen het netwerk van NDE-centra vormgeven en uitvoeren.

Dit jaarverslag is een uitgave van de Vereniging GDO.

Moderator bestuurlijk netwerk:
Henk Nijhof, h.nijhof@vereniginggdo.nl

Moderator NDE netwerk:
René Munsters, rmunsters@vereniginggdo.nl

www.vereniginggdo.nl info@vereniginggdo.nl

Foto's Gemeente Hellendoorn, Natuurstad Rotterdam, CNME Maastricht, NVRD, NME Breda, Conny Taheij